

LAUSUNTO

Tasa-arvo ja yhdenvertaisuussuunnitelma 2025–2026 LUONNOS

Vammaisneuvosto kiittää mahdollisuudesta lausua Tasa-arvo ja yhdenvertaisuussuunnitelman luonnoksesta ja joustavuudesta lausunnon aikataulun suhteen.

Vammaisneuvosto toteaa, että suunnitelma on suurelta osin hyvin laadittu. Kiitettävän hyvin muotoiltuja ovat esimerkiksi

- sivulla 3 "Ihmisoikeudet ovat kaikille ihmisille yhtäläisesti kuuluvia perustavanlaatuisia vapauksia ja oikeuksia, jotka takaavat jokaiselle ihmiselle ihmisarvoisen elämän."
- sivulla 4 "Vaikuttavuuden kannalta erityisen tärkeässä roolissa on johdon sitoutuminen, mutta jokainen yksittäinen työntekijä voi omalta osaltaan varmistaa näiden periaatteiden toteutumista omassa työssään."
- sivulla 7 "On tärkeää huomata, että yhdenvertaisuus tai yhdenvertainen kohtelu ei suinkaan tarkoita sitä, että kaikkia hyvinvointialueen palveluiden piirissä olevia ihmisiä kohdeltaisiin aina täsmälleen samalla tavalla. Tosiasiallinen yhdenvertaisuus edellyttää usein eri ryhmien, kuten vammaisten ihmisten, lasten, iäkkäiden ihmisten, kielivähemmistöön kuuluvien sekä eri uskontokuntiin kuuluvien ihmisten huomioimisen niin, että heidän oikeutensa esimerkiksi palveluihin pääsyyn toteutuu yhdenvertaisesti (esimerkiksi fyysinen esteettömyys ja kielelliset vaatimukset)."

Sivulla 4 "Vaikuttavuuden kannalta erityisen tärkeässä roolissa on johdon sitoutuminen, mutta jokainen yksittäinen työntekijä voi omalta osaltaan varmistaa näiden periaatteiden toteutumista omassa työssään" antaa mahdollisuuden olla edistämättä näiden periaatteiden toteutumista. Virke pitää korjata muotoon "...jokaisen yksittäisen työntekijän pitää..."

Kielellisissä oikeuksissa on kuitenkin puutteita. Sivulla 4 "Hyvinvointialueen asukkaille tulee mahdollistaa kielilain mukaiset oikeudet muun muassa asioida viranomaisessa molemmilla kansankielillä." ja sivulla 5 "Strategian mukaan hyvinvointialueen yhtenä arvona on yhdenvertaisuus, ja kyseistä arvoa on avattu strategiassa seuraavalla tavalla: Huolehdimme siitä, että asiakkaat saavat eri elämänvaiheissa tarvitsemiaan palveluita yhdenvertaisesti koko hyvinvointialueella. Palvelut turvataan molemmilla kotimaisilla kielillä. Edistämme palveluiden saatavuutta myös englanniksi. Kohtelemme asiakkaita ja työntekijöitä kunnioittavasti ja oikeudenmukaisesti."

Suomi ja ruotsi eivät riitä, vaan vammaisille ihmisille pitää tarvittaessa varautua tarjoamaan muita kommunikoinnin tapoja kuten puhetulkkausta, taktiilia, pistekirjoitusta, viittomakieltä tai viitotun puheen käyttämistä. Useimmiten asiakkaalla on mukanaan henkilökohtainen avustaja tai tulkki, mutta oikeus muunlaisen kommunikaatiotavan käyttöön pitäisi olla kirjattuna suunnitelmaan.

Sivun 6 pylväsdiagrammi ei ole saavutettava, koska numerot ovat aivan liian pienellä fontilla. Olisi hyvä lisätä lukumäärien lisäksi %-osuudet. Vaihtoehtona "En, miksi?" vastauksia olisi myös syytä avata. Palvelua ei voida parantaa, ellei tiedetä, miksi se ei ole toiminut tavoitteen mukaisesti. Puuttuu myös tieto siitä, miten ja keiltä palautteet on kerätty.

Sivulla 7 "Näille vaikuttamistoimielimille on annettava mahdollisuus vaikuttaa..."

Sivun 9 taulukossa (otteet seuraavalla sivulla) on vammaisneuvoston mielestä puutteita:

Kaksikielisyyden tavoitteet ja mittarit olisi hyvä avata.

Digitaalisen syrjäytymisen ehkäisemisen tavoitteeksi ei riitä, että tarkastellaan. Pitää määritellä myös parannuskeinoja tai ainakin, että parannuksia tehdään tarvittaessa.

Syrjinnän estämisen keinoja olisi myös hyvä täydentää. Tilastointi ja tarkastelu vain toteavat mahdolliset puutteet, mutta eivät riitä parantamaan tilannetta.

Kaksikielisyyys	Kaksikielisyysohjelman tavoitteet	Kaksikielisyysohjelman mittarit	Kaksikielisyysohjelman vastuutahot
Digitaalisen syrjäytymisen ehkäiseminen	Henkilöstöä koulutetaan auttamaan niin asiakkaita kuin työtovereita digitaalisten palveluiden käytössä Palveluihin pääsy taataan myös muita, kuin digitaalisia kanavia pitkin. Tarkastellaan digitaalista palveluverkkoa ja verrataan, löytyykö vastaava palvelu myös ei-digitaalisesti	Koulutusta järjestetty / koulutusten ja niihin osallistuneiden määrä Tarkastelu on toteutettu	Kaikki ne tahot, jotka tarjoavat digitaalisia palveluita
Syrjintään puuttumisen tehostaminen	Syrjintäkokemuksia seurataan palautejärjestelmän kautta ja palautteet tilastoidaan	Syrjintää koskevat palautteet on tilastoitu vuosittain ja niitä on tarkasteltu määrällisesti ja laadullisesti (syrjinnän syyt)	Työhyvinvointi-koordinaattori, työsuojelupäällikkö

Sivulle 11 kohtaan Organisaation sisäinen tasa-arvo ja yhdenvertaisuus ehdotamme lisättäväksi:

”Myös henkilöstön työ- ja taukotiloissa on toteutettava esteettömyys, jotta eri tavoin toimintarajoitteiset ihmiset voivat tasa-vertaisesti työllistyä koulutuksensa mukaisiin tehtäviin hyvinvointialueella.”

Lisäksi vammaisneuvosto ehdottaa, että palomiehistä (sivu 13) ryhdytään käyttämään sukupuolineutraalia ammattinimikettä pelastaja. Se saattaisi jopa lisätä naisten kiinnostusta hakeutua alalle.

Porvoon puhelinpalvelussa on ollut yli 700 ihmisen jonot. Vammaisneuvosto painottaa, että puhelinpalvelua tarvitsevien pääsystä hoidon piiriin on huolehdittava viivytyksittä, koska kaikki eivät pysty käyttämään digipalveluja.

Toisaalta digipalvelujen edelleen kehittäminen on ensiarvoisen tärkeää, koska niiden käytön lisääntyminen vähentää muiden palvelukanavien käyttöpaineita.